

KRZYSZTOF R. PROKOP

KONSEKRACJE I SUKCESJA ŚWIĘCEŃ BISKUPICH PASTERZY KOŚCIOŁA LUBELSKIEGO (1805-2007)

Dwusetna rocznica erygowania stolicy biskupiej w Lublinie w roku 1805 (inna rzecz, że ogłoszenie na miejscu i wprowadzenie w życie decyzji papieskiej o utworzeniu diecezji lubelskiej nastąpiło dopiero w dwa lata później – w r. 1807) stała się inspiracją dla opracowania i wydania drukiem kilku wydawnictw o charakterze jubileuszowym ukazujących przeszłość i teraźniejszość tego właśnie Kościoła partykularnego, od roku 1992 stanowiącego zarazem ośrodek prowincji kościelnej¹ Wśród poruszonych w tychże publikacjach zagadnień zabrakło wszakże prezentacji problematyki sukcesji święceń biskupich ordynariuszy i metropolitów oraz biskupów pomocniczych lubelskich z całego owego dwustulecia istnienia rzeczonyj (archi)diecezji. Chodzi o grono łącznie 26 hierarchów, reprezentujących episkopat polski XIX, XX i początku XXI w. Wzorem analogicznych opracowań pióra piszącego obecne słowa, opublikowanych już wcześniej, a dotyczących sakr i sukcesji święceń biskupich pasterzy innych Kościołów partykularnych z obszaru ziem historycznie związanych w poszczególnych okresach dziejowych z polską państwowością², dokonamy poniżej zebrania podstawowych infor-

---

¹ *Dzieje archidiecezji lubelskiej (1805-2005)*, red. M. T. Zahajkiewicz, Lublin 2005; *W duchu i prawdzie. Wybrane sylwetki Kościoła lubelskiego (1805-2005)*, red. H. Misztal, Lublin 2005; *W służbie Ewangelii i człowiekowi. Archidiecezja lubelska w latach 1992-2002*, red. J. Mariański, Lublin 2005. Zob. także: *Archidiecezja lubelska 2006*, red. P. B. Nowak, K. A. Bajda, A. Hanc, Lublin 2006; M. Z a h a j k i e w i c z, *Lubelska diecezja, od 1992 archidiecezja*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 11, Lublin 2006, kol. 23-28; t e n ż e, *Lubelska metropolia*, tamże, kol. 28-29.

² M.in.: „*Genealogia biskupia*” papieża Jana Pawła II, [oprac. K. R. Prokop], „Przegląd Kalwaryjski” 5(1998), s. 58-62; K. R. P r o k o p, *Linia sukcesji apostolskiej biskupa kamienieckiego Jana Olszańskiego*, [w:] *Pasterz i twierdza. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Biskupowi Janowi Olszańskiemu, ordynariuszowi diecezji w Kamieńcu Podolskim*, red. J. Wołczański, Kraków–Kamieniec Podolski 2001, s. 189-197; t e n ż e, *Linie sukcesji apostolskiej*

macji o konsekracjach kolejnych ordynariuszy i sufraganów lubelskich (od Wojciecha Józefa Skarszewskiego i Józefa Szczepana Koźmiana poczynając, a na Józefie Życińskim i Arturze Grzegorz Mizińskim kończąc), by następnie przejść z kolei do przyporządkowania całego owego grona członków katolickiego episkopatu do wyróżnianych w literaturze przedmiotu linii sukcesji święceń biskupich³ Ponieważ na temat tych poszczególnych linii nie-

---

biskupów Pomorza Zachodniego w okresie po drugiej wojnie światowej (1945-2000), „Przegląd Zachodniopomorski” 16/45/ (2001), z. 3, s. 139-148; t e n ż e, *Sakry biskupów Kościoła poznańskiego w XIX i XX stuleciu*, „Forum Naukowe. Prace Historyczno-Politologiczne” 7(2002), z. 2(15), s. 241-254; t e n ż e, *Sukcesja apostolska pasterzy Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1821(1811)-1945*, „Przegląd Zachodniopomorski” 19/48/(2004), z. 4, s. 35-43; t e n ż e, *Sakry metropolitów gnieźnieńskich w XVIII i XIX stuleciu (1681/1688-1915)*, „Studia Gnesnensia” 18(2004) [druk: 2005], s. 87-120; t e n ż e, *Sukcesja apostolska pasterzy Kościoła przemyskiego w XIX i XX stuleciu*, „Premislia Christiana” 11(2004-2005), s. 189-219; t e n ż e, *Sukcesja apostolska biskupów Kościoła rzymsko-katolickiego na Dolnym Śląsku po roku 1945 (archidiecezja wrocławska i diecezja legnicka)*, [w:] *Ludzie wrocławskiego Kościoła po II wojnie światowej – w 30-lecie śmierci kardynała Bolesława Kominka*, red. I. Dec, K. Matwijowski, J. Pater, Wrocław 2005, s. 15-28; t e n ż e, *Sukcesja apostolska biskupów i arcybiskupów wileńskich oraz białostockich w XIX i XX stuleciu*, „Rocznik Teologii Katolickiej” 4(2005), s. 165-210; t e n ż e, *Konsekracje i sukcesja apostolska ordynariuszy oraz sufraganów płockich w XIX i XX stuleciu (1805-1999)*, „Studia Płockie” 33(2005), s. 173-210; t e n ż e, *Sukcesja apostolska pasterzy Kościoła gdańskiego w XX stuleciu*, „Rocznik Gdański” 65(2005), z. 1-2, s. 5-18; t e n ż e, *Sakry i sukcesja apostolska gnieźnieńskich biskupów pomocniczych w XVIII i XIX oraz pierwszych dekadach XX stulecia (do roku 1939)*, „Studia Gnesnensia” 19(2005), s. 247-282; t e n ż e, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła krakowskiego w latach 1804-2005*, „Analecta Cracoviensia” 37(2005), s. 413-448; t e n ż e, *Sukcesja apostolska polskich biskupów franciszkańskich z trzech ostatnich stuleci (XVIII-XX w.)*, „Studia Franciszkańskie” 16(2006), s. 245-267; t e n ż e, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła katowickiego (1925/1926-2005/2006)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 39(2006), z. 2, s. 392-412; t e n ż e, *Sakry i sukcesja święceń biskupich pasterzy diecezji płockiej w XVIII wieku*, „Studia Płockie” 34(2006), s. 15-54; t e n ż e, *Sakry i sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła wileńskiego z drugiej oraz trzeciej tercji XVIII stulecia*, „Rocznik Teologii Katolickiej” 5(2006), s. 211-245; t e n ż e, *Sakry ordynariuszy i sufraganów poznańskich w XVIII stuleciu*, „Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski” 2(2006), s. 119-150; t e n ż e, *Sakry pasterzy Kościoła przemyskiego w XVIII stuleciu*, „Premislia Christiana” 11(2006-2007), s. 131-192; t e n ż e, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła legnickiego*, „Szkice Legnickie” 28(2007), s. 317-328 [dalsze opracowania dotyczące tej problematyki, pióra autora obecnego artykułu, w druku]. Zob. również niżej przypisy 5 i 6.

³ Świadomie posługujemy się tutaj nieco bardziej rozbudowanym pojęciem „sukcesja święceń biskupich”, nie zaś prostszym i częściej spotykanym w literaturze przedmiotu „sukcesja apostolska”, gdyż to drugie odnosi się jednak do innego nieco, bardziej związanego z płaszczyzną teologiczną (eklezjalną), aniżeli historyczno-prawną wymiaru i sposobu postrzegania opisu całokształtu kwestii ciągłości urzędu apostolskiego. Jak ostatnio zwrócił uwagę Rajmund Porada, „implikacje eklezjologii eucharystycznej kazały odrzucić katolickim i prawosławnym teologom rozumienie ciągłości urzędu apostolskiego w sensie historyczno-linearnym i sukcesji

jednokrotnie była już mowa przy prezentacji podobnej problematyki w odniesieniu do innych rodzimych diecezji i ich pasterzy, stąd też – by dodatkowo nie przymnażać objętości obecnemu opracowaniu, powtarzając w nim zagadnienia gdzie indziej omówione – pozwolimy sobie zainteresowanego czytelnika odesłać do tamtych publikacji⁴ i ograniczyć się wyłącznie do zebrania poniżej nieodzownych informacji o sakrach wszystkich biskupów ustanowionych dotychczas do posługi w Kościele lubelskim (chodzi o czas, miejsce i przede wszystkim osobę głównego konsekrateura, a także współkonsekrateurów), następnie zaś połączenia z konkretnymi liniami sukcesji imion tychże 26 spośród grona następców Apostołów.

*

Jak zaznaczono już na samym początku, biskupstwo z ośrodkiem w Lublinie powołane zostało do istnienia w roku 1805 (bullą *Quemadmodum Romanorum Pontificum* papieża Piusa VII z 23 IX tego roku), przy czym odnośna decyzja wprowadzona została w życie dopiero w październiku 1807 r. przez wyznaczonego delegata apostolskiego, ustanowionego dla zaprowadzenia tychże nowych regulacji o charakterze cyrkumskrypcyjnym, metropolitę lwo-

---

apostolskiej jedynie jako nieprzerwanego łańcucha nakładania rąk biskupich” (i dalej uzasadnienie). Zob. *Sukcesja apostolska w dialogu rzymskokatolicko-prawosławnym*, [w:] *Instaurare omnia in Christo. O zbawieniu, teologii, dialogu i nadziei*, red. P. Kantyka, Lublin 2006, s. 424 (całość artykułu – s. 415-438).

⁴ Zob. wyżej literaturę wskazaną w przyp. 2; także: K. D o l a, *Sukcesja apostolska w diecezji opolskiej*, „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego” 5(1975), s. 5-9; B. K u m o r, *Z sukcesji święceń biskupich papieża Jana Pawła II*, „Zeszyty Naukowe KUL” 22(1979), nr 1-3, s. 147-150; H. J. K a c z m a r s k i, *Sukcesja apostolska Zbigniewa Józefa Kraszewskiego i jego związki z sukcesją święceń biskupich papieża Jana Pawła II*, [w:] *Maria vincit. Dwudziestopięciolecie posługi pasterskiej księdza biskupa Zbigniewa Józefa Kraszewskiego*, Warszawa 1995, s. 75-80; t e n ż e, *Sukcesja apostolska papieży od XVI wieku do czasów najnowszych*, „Saeculum Christianum” 6(1999), nr 1, s. 229-244; t e n ż e, *Biskupi polscy XX wieku. Wykaz chronologiczny biskupów polskich żyjących w dwudziestym stuleciu oraz wykaz miejsc ich święceń biskupich wraz z nazwiskami konsekrateurów głównych*, „Saeculum Christianum” 7(2000), z. 1, s. 251-259; R. T. P r i n k e, *Drzewa dziedzictwa. Od archaicznej metafory do struktury informacyjnej (na marginesie zainteresowań badawczych prof. Jerzego Wiśloczkiego)*, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” 25(2001), s. 39-49; M. R ó ż a ń s k i, *Sukcesja apostolska biskupów łódzkich*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 11-12(2002-2003), s. 169-175; K. D o l a, *Linia sukcesji apostolskiej księdza biskupa Pawła Stobrawy*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 58(2003), nr 6, s. 255-258; H. O l s z a r, *Apostolska sukcesja arcybiskupa Damiana Zimonia*, [w:] *Z tej ziemi. Śląski kalendarz katolicki na rok 2005 (80 lat Kościoła katowickiego)*, red. M. Jakimowicz, K. Kukowka, Katowice 2004, s. 69-71.

wskiego obrządku łacińskiego Kajetana Ignacego Kickiego. Stosownie też do postanowienia Stolicy Apostolskiej pierwszym ordynariuszem lubelskim miał zostać dotychczasowy pasterz zniesionej właśnie wówczas diecezji chełmskiej Wojciech Józef Skarszewski, przy czym zanim przejdziemy do kwestii czasu i okoliczności przyjęcia przezeń święceń biskupich, wpierw godzi się nam zwrócić uwagę na pewien jeszcze nieobojętny fakt. Otóż właśnie w roku 1807, w miesiącu lipcu, zmarł w wieku 86 lat sufragan lubelski Jan Kanty Lenczowski, sprawujący rzeczoną godność od czterech dziesięcioleci. Skąd zatem taka funkcja już w r. 1767, skoro erygowanie diecezji z ośrodkiem w Lublinie nastąpiło dopiero w czterdzieści lat później? Otóż chodzi w tym przypadku o tzw. sufraganię okręgową, których kilka powstało w różnych biskupstwach na terenie Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII w. Ta nas interesująca, czyli lubelska, utworzona została w obrębie diecezji krakowskiej, przy czym w r. 1790 jej terytorium przyłączone zostało do diecezji chełmskiej. A zatem wspomnianemu Janowi Kantemu Lenczowskiemu przyszło być sufraganem wpierw biskupa Krakowa, następnie biskupa Chełma, a wreszcie – jakkolwiek tylko w wymiarze formalnym, bo w praktyce stosowne zmiany nie zostały przed jego śmiercią wprowadzone w życie – biskupa Lublina. Co zaś dotyczy sakry tego hierarchy (jako tytulariusza Abdery), to pisaliśmy o niej nieco obszerniej już w innym z artykułów, stąd obecnie ograniczymy się tylko do zwięzłego stwierdzenia, że miała ona miejsce w niedzielę 18 X 1767 w niewielkim kościółku (określanym niekiedy mianem kaplicy) Świętego Krzyża w Warszawie (nie należy go mylić z noszącą to samo wezwanie bazyliką misjonarzy-lazarystów przy Krakowskim Przedmieściu), powierzonym pieczy jezuitów właśnie z kolegium w Lublinie, przy czym głównym konsekratorem był ordynariusz chełmski Feliks Paweł Turski, natomiast współkonsekratorami: były biskup smoleński Jerzy Mikołaj Hylzen (stałe rezydujący w Warszawie) oraz sam wyświęcony na biskupa zaledwie trzy tygodnie wcześniej koadiutor chełmiński Krzysztof Hilary Szembek, tytulariusz Uranopolis (Verinopolis)⁵ Podobnie i o sakrze pierwszego ordynariusza lubelskiego, a więc Wojciecha Józefa Skarszewskiego, pisaliśmy w jednym z wcześniejszych opracowań. Odbyła się ona mianowicie w niedzielę 6 II 1791 w kościele wizytek w Warszawie, zaś głównym szafarzem święceń biskupich był w tym przypadku pasterz rozciągającej się wówczas

---

⁵ K. R. P r o k o p, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła krakowskiego w XVIII stuleciu*, „*Analecta Cracoviensia*” 38(2006), s. 534-535 (tamże wskazana wcześniejsza literatura).

również na archidiaconat warszawski diecezji poznańskiej, biskup Antoni Onufry Okęcki, natomiast obowiązków współkonsekratorów podjęli się dwaj inni ordynariusze: kijowski Kasper Kazimierz Cieciszowski i smoleński Tymoteusz Paweł Gorzeński⁶

Po translacji W. J. Skarszewskiego na młodą stolicę metropolitalną w Warszawie, jego następcą w rządach Kościołem lubelskim został 57-letni Józef Marcellin Dziecielski (rodem z Tchórzewa na Mazowszu). Po formacji kapłańskiej we Włocławku i studiach teologicznych w Rzymie, gdzie w roku 1792 uzyskał doktorat, pracował on przez lata jako kurialista w diecezji włocławskiej, przemianowanej w r. 1818 na kujawsko-kaliską. Za ledwie też w rok później został tamtejszym sufraganem, prekonizowany 17 XII 1819 r. przez papieża Piusa VII biskupem tytularnym Arathii. Sakra J. M. Dziecielskiego odbyła się w Kaliszu, w miejscowej kolegiacie Wniebowzięcia NMP, na dopełnienie którego to aktu wybrano według jednych świadectw sobotę 4 III, według innych zaś niedzielę 5 III 1820. Obowiązków głównego konsekratora podjął się w tym przypadku ordynariusz *loci*, biskup kujawsko-kaliski Andrzej Wołłowicz, wszakże wobec nieprzybycia na ową podniosłą ceremonię święceń biskupich innych członków episkopatu pasterzowi diecezji asystowali w rzeczonym obrzędzie (za stosowną dyspensą papieską): infułat chocki Wojciech Lipski, zarazem kanonik chełmski, oraz kanonik katedralny z Włocławka Franciszek Pawłowski, który sam znaleźć się miał w niedalekiej przyszłości w gronie następców Apostołów (wpierw jako sufragan warszawski, a następnie jako koadiutor i ordynariusz płocki)⁷ Po niespełna sześciu latach posługi sufragańskiej w diecezji, z którą był dotychczas związany, Józef Marcellin Dziecielski został rządcą biskupstwa lubelskiego, na które papież Leon XII prekonizował go 19 XII 1825. Nowy ordynariusz objął rządy 20 V

---

⁶ K. R. P r o k o p, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła warszawskiego*, „Prawo Kanoniczne” [w druku] (tamże wskazane źródła oraz wcześniejsza literatura). Ogólnie do biografii W. J. Skarszewskiego zob.: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 2, red. T. Radzik, A. A. Witusik, J. Ziółek, Lublin 1996, s. 235-236 (E. M. Ziółek); M. D e s z c z y ń s k a, E. Z i e l i ń s k a, *Skarszewski Wojciech Józef Marcin herbu Leszczyc (1742-1827), podkanclerzy wielki koronny, arcybiskup warszawski i prymas Królestwa Polskiego, pisarz polemiczny i religijny*, [w:] *Polski słownik biograficzny* [dalej cyt.: PSB], t. 38, Warszawa-Kraków 1997-1998, s. 50-61 (gdzie dalsze wskazania bibliograficzne).

⁷ Archivio Segreto Vaticano [dalej cyt.: ASV], Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 15, k. 569r-v; tamże, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 223, k. 180r-v, 181v; *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi* [dalej cyt.: HC], t. 7: (1800-1846), red. R. Ritzler, P. Sefrin, Patavii 1968, s. 85. Por. także: ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 15, k. 53r-v; vol. 17, k. 338r-339r; tamże, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 216, k. 60r-65v; vol. 223, k. 179r-188v.

1826 i od tego momentu jego posługa trwała bez mała trzynaście lat, tj. do chwili zgonu w dniu 14 II 1839⁸

Przybywając do Lublina, drugi z kolei pasterz tutejszego Kościoła partykularnego, zastał na miejscu sufragana w osobie Mateusza Maurycego Wojakowskiego, który wszakże nie był pierwszym biskupem pomocniczym w dziejach młodej diecezji lubelskiej. Mianowicie jeszcze w roku 1819 na tutejszą sufraganię powołany został 46-letni Józef Szczepan Koźmian, prekonizowany 27 IX tego roku przez papieża Piusa VII tytulariuszem Carystus. Jego sakra odbyła się właśnie w Lublinie, w kościele dominikanów (pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika), w niedzielę w oktawie Bożego Ciała 4 VI 1820 (a więc w trzy miesiące po konsekracji J. M. Dzieścielskiego). Jako główny konsekurator wystąpił podczas tamtego aktu – co w zupełności rozumiałe – pierwszy pasterz erygowanego kilkanaście lat wcześniej biskupstwa, czyli Wojciech Józef Skarszewski, natomiast na współkonsekratorów zaproszono dwóch grekokatolickich eparchów: biskupa chełmskiego Ferdynanda Ciechanowskiego oraz jego sufragana Wincentego Siedleckiego, biskupa bełzkiego⁹ Długo wszakże z posługi Józefa Szczepana Koźmiana duchowieństwo i wierni diecezji lubelskiej nie mieli możliwości się cieszyć, już bowiem w roku 1823 został on powołany do rządów pasterskich w diecezji kujawsko-kaliskiej i jako jej właśnie pasterz zmarł 29 I 1831, tj. w pierwszych tygodniach trwania powstania listopadowego¹⁰

---

⁸ M.in.: *Wspomnienie o życiu ś.p. Dzieścielskiego, biskupa diecezji lubelskiej*, „Pamiętnik Religijno-Moralny” 3(1842), s. 279-290; M. G o d l e w s k i, *Dzieścielski Józef Marcein (1768-1839), biskup lubelski, senator Królestwa Kongresowego*, PSB, t. 6, Kraków 1946-1948, s. 179; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice i organizacja terytorialna*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 54-55; P. K l i m a k, *Człowiek ewangelicznej prostoty. Biskup Józef Marcein Dzieścielski (* 1768 † 1839)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 97-100.

⁹ ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 15, k. 169r-170v; „Gazeta Warszawska” 1820, nr 66 (z 12 VI 1820), s. 1262; HC, t. 7, s. 137. Por. także: ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 16, k. 529r-v; tamże, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 216, k. 235r-246v.

¹⁰ M.in.: F. S t o p n i a k, *Dzieje kapituły zamojskiej*, Lublin 1962, s. 189; M. Ż y w c z y Ń s k i, *Koźmian Józef Szczepan herbu Natęcz (1773-1831)*, PSB, t. 15, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970, s. 55-56; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice i organizacja terytorialna*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 61. Zob. także: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 220, k. 356r-363v. W niektórych współczesnych źródłach Józefowi Szczepanowi Koźmianowi przydawane jest imię Ignacy (tak np. na zapisce w aktach kapituły łowickiej, odnoszącej się do jego udziału w charakterze asystującego głównemu konsekuratorowi podczas święceń biskupich 30 VI 1816 r. sufragana łowickiego Daniela Eliasza Ostrowskiego), gdy z kolei w literaturze przedmiotu występuje także pod imieniem Jan.

Po nim kolejnym sufraganiem lubelskim został wspomniany już tu Mateusz Maurycy Wojakowski, którego prekonizacja na biskupa tytularnego Arcadiopolis miała miejsce 20 XII 1824 (w drugim roku pontyfikatu papieża Leona XII). Sakra owego, wówczas 52-letniego, hierarchy odbyła się w drugą niedzielę Wielkiego Postu (niedziela *Reminiscere*) 27 II 1825 w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP w Kumowie na Chełmszczyźnie, przy czym obowiązków głównego konsekratora podjął się administrujący już wówczas diecezją lubelską *sede vacante* biskup Józef Marceлин Dzieścielski (niebawem ordynariusz), natomiast jako współkonsekratorzy wystąpili sufragani: sandomierski Aleksander Dobrzański, tytulariusz Leontopolis, oraz chełmski obżądku greckokatolickiego Wincenty Siedlecki, eparcha bełzki¹¹ Odtąd posługę biskupa pomocniczego M. M. Wojakowski, pochodzący ze wsi Chełchy na Mazowszu i pierwotnie związany z diecezją płocką (na Lubelszczyznę przeniósł się jeszcze przed erygowaniem stolicy biskupiej w Lublinie), sprawował przez niemal równe dwie dekady, bowiem jego życie dobiegło kresu 2 II 1845, w którym to zresztą momencie był on administratorem wakującej od chwili śmierci J. M. Dzieścielskiego w r. 1839 diecezji lubelskiej¹².

Wraz ze zgonem rzeczzonego sufragana lokalny Kościół partykularny pozostał bez jakiegokolwiek biskupa, przebywającego stale na miejscu i ponoszącego odpowiedzialność za sytuację miejscowej wspólnoty ludu Bożego, co stanowiło pochodną represyjnej polityki administracji rosyjskiej w stosunku do ziem polskich w ogólności, a Kościoła katolickiego w szczególności, po klęsce powstania listopadowego. Tego rodzaju stan rzeczy utrzymał się przez długich siedem lat i dopiero rok 1852 przyniósł ustanowienie nowego ordynariusza lubelskiego w osobie prałata Wincentego Pieńkowskiego, który właśnie od roku 1845 był administratorem diecezji. Prekonizowany 27 IX 1852 przez papieża Piusa IX, po święcenia biskupie wyruszył do stołecznego Sankt Petersburga i przyjął je w tamtejszej katolickiej świątyni pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, usytuowanej przy słynnym Newskim Prospekcie. Odbyły się

---

¹¹ ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 17, k. 37r-38v; „Pamiętnik Religijno-Moralny” 14(1848), s. 487; HC, t. 7, s. 86. Zob. także: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 221, k. 57r-68v.

¹² Do biografii biskupa M. M. Wojakowskiego zob. m.in.: *Wspomnienie o życiu i zasługach ś.p. Księdza Mateusza Maurycego Wojakowskiego, biskupa arkadyopolitańskiego, sufragana i administratora dyecezyi lubelskiej*, „Pamiętnik Religijno-Moralny” 14(1848), s. 485-488; Z. S t a r n a w s k i, *Mateusz Maurycy Wojakowski*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 59(1985), nr 5-7, s. 119-120; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 61; R. W ó j c i k, *Proboszcz, biskup, mąż stanu. Biskup Mateusz Maurycy Wojakowski (* 1773 † 1845)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 101-111.

one w niedzielę 31 VII 1853 (jakkolwiek Stanisław Józef Siennicki podaje datę sobotnią 30 VII), przy czym jako główny konsekратор wystąpił metropolita mohylowski Ignacy Hołowiński, natomiast współkonsekраторami byli dwaj inni ordynariusze: wileński Wacław Żyliński i łucko-żytomierski Kasper Borowski¹³ Minęły wszakże jeszcze przeszło dwa miesiące, zanim 8/9 X 1853 W. Pieńkowski odbył ingres do katedry św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie, w którym wziął udział także greckokatolicki sufragan i administrator diecezji chełmskiej Jan Teraszkiewicz. Od owego momentu rządy pasterskie nowego biskupa lubelskiego trwały przez całą dekadę i dobiegły kresu wraz z jego śmiercią 21 XI 1863, która nastąpiła w trudnym czasie dogorywania powstania styczniowego¹⁴.

Liczący w chwili swego włączenia do grona episkopatu już 66 lat, Wincenty Pieńkowski wystarał się o nowego sufragana w osobie 52-letniego Walentego Baranowskiego (eks-pijara), który prekonizację na biskupa tytularnego Lorymy otrzymał 3 VIII 1857 ze strony papieża Piusa IX. Osobiście też ordynariusz *loci* udzielił mu sakry w świątyni katedralnej w Lublinie w trzecią niedzielę Adwentu 13 XII 1857, mając u swego boku w charakterze współkonsekраторów biskupów diecezjalnych: kujawsko-kaliskiego Michała Jana Marszewskiego oraz podlaskiego Beniamina Piotra Szamańskiego, przy czym pośród uczestników owej ceremonii obecny był również wspomniany już wyżej greckokatolicki władca Jan Teraszkiewicz¹⁵ Po śmierci W. Pieńkowskiego właśnie na barkach sufragana W. Baranowskiego spoczęła odpowiedzialność za sprawy diecezji lubelskiej i on też ostatecznie został jej nowym pasterzem – wszakże dopiero w roku 1871 (prekonizowany 22 XII). Rządy tu sprawował do kresu swych dni, natomiast po jego zgonie (nastąpił 12 VIII 1879)¹⁶ Kościół lokalny znów pozostał bez jakiegokolwiek biskupa, a sytua-

¹³ ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 23, k. 453r-454v; „Pamiętnik Religijno-Moralny” 25(1853), s. 210-211; S. J. S i e n n i c k i, *Opis historyczny rzymsko-katolickiego kościoła Świętej Katarzyny w S^t. Petersburgu od r. 1763 do 1872*, Warszawa 1872², s. XLVI-XLVII; HC, t. 8: (1846-1903), red. R. Ritzler, P. Sefrin, Patavii 1978, s. 349. Zob. także: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 252, k. 584r-598v.

¹⁴ M.in.: Z. Z i e l i ń s k i, *Pieńkowski Wincenty (1786-1863), biskup lubelski*, PSB, t. 26, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 130; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego w Polsce*, t. 2, Lublin 1994, s. 188-189 (F. Stopniak); Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 55; także: „Pamiętnik Religijno-Moralny” 25(1853), s. 506-513.

¹⁵ ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. 23, k. 471r-474r; „Pamiętnik Religijno-Moralny” n.s. 1 (1858), s. 94-96; HC, t. 8, s. 349. Zob. także: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 255, k. 388r-397v; vol. 264, k. 237r-241v.

¹⁶ Zob. m.in.: Z. O l s z a m o w s k a S k o w r o ń s k a, *Baranowski Walenty (1805-*

cja ta miała potrwać aż do roku 1883. Ostatecznie 15 III prekonizację na nowego biskupa Lublina uzyskał 65-letni Kazimierz Józef Wnorowski, uprzednio rektor seminarium duchownego w Kielcach, który też po sakrę udał się do Sankt Petersburga. Odbyła się ona w tamtejszym kościele św. Katarzyny Aleksandryjskiej w niedzielę 20 V 1883, przy czym tego samego dnia i w tymże samym miejscu pełni kapłaństwa dostąpił również nowy ordynariusz sandomierski Antoni Franciszek Sotkiewicz. Nie była to wszakże sakra podwójna, jako że obaj ci nominaci konsekrowani zostali osobno, podczas dwóch odprawionych niemal jedna po drugiej Mszy św. pontyfikalnych. Jako pierwszy święcenia biskupie przyjął mianowicie A. F. Sotkiewicz, którego głównym konsekratorem był metropolita warszawski Wincenty Teofil Chościak-Popiel, zaś współkonsekratorami ordynariusze: wileński Karol Hryniewiecki i łucko-żytomierski Szymon Marcin Kozłowski, natomiast dopiero w drugiej kolejności na biskupa wyświęcony został skądinąd starszy wiekiem od poprzedniego K. J. Wnorowski, w przypadku którego głównym konsekratorem był metropolita mohylowski Aleksander Gintowt-Dziewałtowski, natomiast na współkonsekratorów poproszono dwóch innych ordynariuszy: kujawsko-kaliskiego Aleksandra Kazimierza Bereśniewicza oraz kieleckiego Tomasa Teofila Kulińskiego¹⁷ Uroczysty ingres do swej świątyni katedralnej nowy biskup Lublina odbył 8 VII 1883, wzięwszy uprzednio udział w analogicznych uroczystościach ingresowych T. T. Kulińskiego w Kielcach (17 VI tego roku). Bardzo krótko jednak Kościół lubelski mógł radować się z nowego pasterza, ów bowiem już 20 IV 1885 odszedł do wieczności¹⁸

W tamtym momencie po raz trzeci w swych zaledwie kilkudziesięcioletnich dziejach diecezja lubelska pozostała na długi czas bez jakiegokolwiek

---

1879), *biskup lubelski*, PSB, t. 1, Kraków 1935, s. 285-286; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 55; E. W a l e w a n d e r, *Pasterz prześladowanego Kościoła. Biskup Walenty Baranowski (* 1805 † 1879)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 112-117.

¹⁷ ASV, Archivio Concistoriale, Iuramenta, vol. [25] – Teczka 1882-1883 [rok 1883], b.p.; „Przegląd Katolicki” 21(1883), nr 24 (z 2/14 VI 1883), s. 384-386; HC, t. 8, s. 349.

¹⁸ M.in.: Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 56; E. W a l e w a n d e r, *Ukochany pasterz. Biskup Kazimierz Wnorowski (* 1818 † 1885)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 118-122; także: „Przegląd Katolicki” 21(1883), nr 26 (z 16/28 VI 1883), s. 419; nr 29 (z 7/19 VII 1883), s. 466; T. W r ó b e l, *Katalog rektorów, wicerektorów, profesorów, ojców duchownych i prefektów*, [w:] *250 lat Seminarium Duchownego w Kielcach. Księga jubileuszowa 1727-1977*, oprac. zbior., Kielce 1977, s. 457; *Bibliografia piśmiennictwa profesorów Seminarium Kieleckiego 1727-2001. Księga jubileuszowa*, oprac. D. Krześniak-Firlej, W. Firlej, A. Kaleta, Kielce 2002, s. 208-210.

biskupa, dopiero bowiem w przedostatnim dniu roku 1889 prekonizację ze strony papieża Leona XIII mógł uzyskać nowy pasterz, dla niej ustanowiony, w osobie będącego poprzednio miejscowym wikariuszem kapitulnym Franciszka Jaczewskiego. I jemu przyszło wyruszyć po sakrę do stołecznego Sankt Petersburga, gdzie też odbyła się ona w niedzielę *Exaudi* 18 V 1890 w dominikańskim kościele św. Katarzyny Aleksandryjskiej¹⁹ Wobec trwającego wówczas wakatu w metropolii mohylowskiej obowiązków głównego konsekratora zarówno F. Jaczewskiego, jak i trzech innych hierarchów, wyświęconych tamże w poprzednich dniach na biskupów (mianowicie Antoniego Audziewicza, Ludwika Zdanowicza i Michała Nowodworskiego), podjął się ordynariusz kujawsko-kaliski Aleksander Kazimierz Bereśniewicz, natomiast współkonsekratorami byli: nowy ordynariusz tyraspolski Antoni Jan Zerr oraz sufragan żmudzki Antoni Baranowski, tytulariusz Thespieae (według F. Stopniaka także wspomniani tu wyżej A. Audziewicz i M. Nowodworski)²⁰

Udziałem Franciszka Jaczewskiego stał się dłuższy, bo trwający bez mała ćwierć wieku, pontyfikat. Mimo to hierarsze temu nie udało się przez tak długi okres wystarać o obsadzenie wakującej jeszcze od r. 1871 miejscowej sufraganii. Na nowego biskupa pomocniczego duchowieństwo i wierni Kościoła lubelskiego musieli czekać aż po pamiętny rok 1918, kiedy to nastąpił również nowy pasterz tutejszej diecezji. Mianowicie następcą zmarłego 23 VIII 1914 (czyli na zaledwie kilka dni przed wybuchem I wojny światowej) F. Jaczewskiego²¹ został prekonizowany 24 IX 1918, a więc już w zupełnie zmienionej rzeczywistości geo-politycznej, 52-letni Marian Leon Fulman. Jego konsekracja miała też miejsce zaraz w pierwszych dniach po odrodzeniu się polskiej państwowości, mianowicie w niedzielę 17 XI 1918, w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie, zaś dopełnił jej metropolita warszawski

¹⁹ Do dziejów tej świątyni, w której sakry otrzymało aż trzech ordynariuszy lubelskich, zob. ostatnio: R. H a n k o w s k a, *Kościół św. Katarzyny Panny i Męczenniczki Aleksandryjskiej w Sankt-Petersburgu. Historia. Architektura. Wystrój wnętrz. Problemy rekonstrukcji i konserwacji*, Warszawa 1997.

²⁰ „Przegląd Katolicki” 28(1890), nr 23 (z 24 V/5 VI 1890), s. 361-362; HC, t. 8, s. 349; F. S t o p n i a k, *Franciszek Jaczewski, biskup lubelski*, Warszawa 1981, s. 22 (gdzie jako datę sakry podano 18 VI [6 VI st.st.] 1890); Z. S z u b a, *Biskupi polscy XX wieku*, „Życie Katolickie” 2(1983), z. 5-6, s. 37.

²¹ Do biografii biskupa F. Jaczewskiego zob. m.in.: S t o p n i a k, *Franciszek Jaczewski*, passim; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 37; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego*, t. 1, Warszawa 1991, s. 183-184 (F. Stopniak); Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 56; M. J a b ł o ņ s k i, *Pasterz i patriota. Biskup Franciszek Jaczewski (* 1832 † 1914)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 123-141.

Aleksander Kakowski wspólnie z miejscowym sufraganiem Kazimierzem Ruszkiewiczem, arcybiskupem tytularnym Nacolii, oraz wyświęconym na biskupa zaledwie tydzień wcześniej sufraganiem wrocławskim Wojciechem Stanisławem Owczarkiem, tytulariuszem Ascalonu (obecni byli również biskupi pomocniczy: augustowski Romuald Jałbrzykowski i płocki Adolf Piotr Szelażek, a obok nich także: wizytator apostolski w powstającej na powrót do niepodległego bytu Polsce Achilles Ratti, przyszły papież Pius XI, oraz jego sekretarz osobisty Ermenegildo Pelegrinetti, późniejszy nuncjusz apostolski w Jugosławii i kardynał, zmarły w r. 1943)²². Natomiast 9 XI 1918 miało miejsce prekonizowanie przez papieża Benedykta XV biskupa pomocniczego dla diecezji lubelskiej w osobie 55-letniego Adolfa Józefa Jełowickiego, który – jako tytulariusz Lorymy – święcenia biskupie przyjął z kolei w niedzielę 23 III 1919 w kościele Przenajświętszej Trójcy na warszawskim Solcu, którego dotychczas był proboszczem, z rąk spokrewnionego z nominatem nowego ordynariusza kamienieckiego Piotra Mańkowskiego (jego brata ciotecznego) oraz wspomnianego tu już arcybiskupa Kazimierza Ruszkiewicza, miejscowego sufragana, i pierwszego w dziejach biskupa polowego Wojska Polskiego Stanisława Galla, tytulariusza Halicarnassus (warto w tym miejscu nadmienić, że przyjmujący wówczas sakrę duchowny pastorał otrzymał po niegdysiejszym ordynariuszu sejneńskim Konstantym Ireneuszem Łubieńskim). Jak też zanotował w swych *Pamiętnikach* wspomniany tu główny konsekратор (P. Mańkowski), „przez wzgląd na swych parafian, wśród których w ciągu długich lat niemałe dołożył zasługi i gorliwie pracował, postanowił ks. Jełowicki przyjąć sakrę biskupią w szczupłym niestety kościółku swym, Św. Trójcy na Solcu. Uroczystość odbyła się jednak bardzo świetnie, bo w obecności – prócz mnie – siedmiu biskupów oraz Monsignora [Achille] Rattiego. Asystentami byli arcybiskup Ruszkiewicz i biskup Gall, dwaj sufragani warszawscy, bullę zaś odczytał o. Jacek Woroniecki, jako bliski krewny elekta”²³ Dodaj-

---

²² „Kurier Warszawski” 98(1918), nr 319 (z 18 XI 1918) – *Wydanie poranne*, s. 6; „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1918-1919), nr 1, s. 29; nr 2, s. 42-43; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 76; HC, t. 9: (1903-1922), red. Z. Pięta, Patavii 2002, s. 230. Zob. także: *Acta nuntiaturae Poloniae*, t. 57 – *Achilles Ratti (1918-1921)*, cz. 3 – 12 XI 1918-31 I 1919, red. S. Wilk, Romae 1997, s. 28, nr 256 (tamże przyp. 119); A. K a k o w s k i, *Z niewoli do niepodległości. Pamiętniki*, wyd. T. Krawczak, R. Świętek, Kraków 2000, s. 983.

²³ P. M a ń k o w s k i, *Pamiętniki*, Warszawa 2002, s. 289. Odnośnie do sakry A. J. Jełowickiego zob. także: „Kurier Warszawski” 99(1919), nr 83 (z 24 III 1919) – *Wydanie wieczorne*, s. 3; „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1918-1919), nr 6, s. 189; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 79; *Acta nuntiaturae Poloniae*, t. 57, cz. 4 – 1 II-30 IV 1919, red. S. Wilk, Romae 1998, s. 210, nr 619; HC, t. 9, s. 230.

my zaś, że owymi pozostałymi biskupami, obecnymi na sakrze nowego sufragana lubelskiego, byli: metropolita warszawski Aleksander Kakowski, arcybiskup lwowski obrządku ormiańsko-katolickiego Józef Teodorowicz, ordynariusz podlaski Henryk Przeździecki, sufragan płocki Adolf Piotr Szelażek i – rzecz zrozumiała – Marian Leon Fulman z Lublina.

Z imionami obu ustanowionych dla Kościoła lubelskiego w roku 1918 pasterzy wiążą się niemal całe jego dzieje w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Mianowicie M. L. Fulman ordynariuszem *loci* był aż po sam schyłek roku 1945, jakkolwiek w czasie okupacji hitlerowskiej został od razu w listopadzie 1939 r. aresztowany i do końca rządów nazistowskich więziony²⁴ Jeśli natomiast chodzi o A. J. Jełowickiego, to jego posługa sufragańska dobiegła kresu wraz ze śmiercią (w wieku 74 lat), która nastąpiła 7 VII 1937²⁵, a wówczas nowym biskupem pomocniczym dla Lublina ustanowiony został 40-letni Władysław Goral, dotychczasowy profesor filozofii i apologetyki miejscowego Seminarium Duchownego. Prekonizowany 10 VIII 1938 przez papieża Piusa XI tytulariuszem *Maloe in Isauria*, święcenia biskupie przyjął w niedzielę 9 X tego roku w katedrze lubelskiej z rąk ordynariusza *loci*, biskupa Mariana Leona Fulmana, natomiast obowiązków współkonsekratorów podjęli się dwaj sufragani: piński Karol Niemira i łódzki Kazimierz Tomczak²⁶ Jego posługa pasterska trwała wszakże bardzo krótko, bowiem aresztowany 17 XI 1939 wraz ze swym zwierzchnikiem oraz wieloma innymi

²⁴ Do biografii biskupa M. L. Fulmana zob. m.in.: „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1918-1919), nr 1, s. 27-30; Z. G o l i ń s k i, *Fulman Marian Leon (1866-1945), biskup lubelski*, PSB, t. 7, Kraków 1948-1958, s. 181-183; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 75-76; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego*, t. 1, s. 135-136 (F. Stopniak); *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 1, red. T. Radzik, J. Skarbek, A. A. Witusik, Lublin 1993, s. 88-89 (J. Skarbek); *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. M. Majchrowski, Warszawa 1994, s. 189, nr 638 (J. M. Majchrowski); K. K r a s o w s k i, *Biskupi katolicy II Rzeczypospolitej. Słownik biograficzny*, Poznań 1996, s. 64-66, nr 16; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 56-57; E. W a l e w a n d e r, *Ojciec i pasterz. Biskup Marian Leon Fulman (* 1866 † 1945)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 142-147.

²⁵ Z kolei do jego biografii zob. m.in.: „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 1(1918-1919), nr 6, s. 185-189; 19(1937), nr 11, s. 344-351 (W. Goral); S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 79; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 193, nr 661 (J. M. Majchrowski); K r a s o w s k i, *Biskupi katolicy II Rzeczypospolitej*, s. 106-107, nr 25; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 62.

²⁶ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 20(1938), nr 8-9, s. 265; nr 10, s. 284-285, 287; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 111; M. M a t y s e k, „*Tam, gdzie jest ofiara, tam jest kapłan*” *Postuga bł. biskupa Władysława Goral jako sufragana lubelskiego. Próba rekonstrukcji*, [w:] *Władysław Goral. Błogosławiony biskup i męczennik (1898-1945). Wybrane aspekty życia, postugi, nauczania i męczeństwa*, red. C. Taracha, Lublin 2006, s. 34-35.

członkami lubelskiego prezbiterium przez hitlerowców, niemal całą wojnę więziony był w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen-Oranienburgu i tam też poniósł męczeństwo w nieznanych dokładnie okolicznościach i momencie – pomiędzy lutym a kwietniem 1945 r. W dniu 13 VI 1999 wyniesiony został przez papieża Jana Pawła II do chwały ołtarzy w gronie 108 męczenników z czasu II wojny światowej²⁷

U schyłku roku 1945 diecezja lubelska pozostała nie po raz pierwszy w swych dziejach bez jakiegokolwiek biskupa. Ów stan rzeczy tym razem nie trwał jednak długo, gdyż po zaledwie czteromiesięcznym wakacie dnia 25 III 1946 prekonizowany został nowy biskup dla Lublina w osobie 45-letniego Stefana Wyszyńskiego. Jego konsekracja odbyła się w niedzielę 12 V tego roku w kaplicy Cudownego Obrazu na Jasnej Górze w Częstochowie, przy czym pełni kapłaństwa nominat dostąpił przez posługę kardynała Augusta Hlonda, prymasa Polski, u boku którego współkonsekratorami podczas rzeczono-ego aktu byli: ordynariusz wrocławski Karol Mieczysław Radoński i sufragan częstochowski Stanisław Czajka, tytulariusz Centurii (*nota bene* jedyny polski biskup ustanowiony w okresie okupacji hitlerowskiej)²⁸ Niedługo też po swym ingresie, który miał miejsce 26 V 1946, S. Wyszyński podjął starania o przydanie mu biskupa pomocniczego, którym ostatecznie został zaledwie 39-letni Zdzisław Goliński. Tytulariuszem Hemerii prekonizowany 28 III

---

²⁷ Z. G o l i ń s k i, *Goral Władysław (1898-1945), biskup sufragan lubelski*, PSB, t. 8, Wrocław–Kraków–Warszawa 1959-1960, s. 288; *Władysław Goral. Błogosławiony biskup i męczennik*, passim; Z. P o d l e j s k i, *Sól ziemi i światłość świata. Święci i błogosławieni wyniesieni na ołtarze przez Jana Pawła II*, t. 5 – 1998-1999, Kraków 2001, s. 157-159. Zob. także: E. W a l e w a n d e r, *Diecezja lubelska*, [w:] *Życie religijne w Polsce pod okupacją hitlerowską 1939-1945*, red. Z. Zieliński, Warszawa 1982, s. 347-379; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 111-112; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego*, t. 1, s. 151-152 (R. Grajewski); *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 190, nr 647 (J. M. Majchrowski); *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 2, s. 63-64 (H. Misztal); K r a s o w s k i, *Biskupi katolicy II Rzeczypospolitej*, s. 76-77, nr 20; *Męczennicy za wiarę. Duchowni i świeccy z ziem polskich, którzy prześladowani przez nazizm hitlerowski dali Chrystusowi ofiarą życia świadectwo miłości*, red. W. M. Moroz, A. Datko, Warszawa 1996, s. 112-118 (J. Maciąg); Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 62; J. M a c i ą g, „Więźień Chrystusa Jezusa” (*Ef 3, 1*). *Błogosławiony biskup Władysław Goral (* 1898 † 1945)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 42-53.

²⁸ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 23(1946), nr 6, s. 203-205; *Kalendarium ważniejszych wydarzeń z życia i działalności księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego, metropolity Gniezna i Warszawy, przewodniczącego Konferencji Episkopatu, prymasa Polski, 3 VIII 1901 – 28 V 1981*, oprac. A. Wieczorek, „Życie i Myśl” 31(1981), nr 7-8, s. 179; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 118; M. P. R o m a n i u k, *Życie, twórczość i postęga Stefana kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Tysiąclecia*, t. [1] – 1901-1956, Warszawa 1994, s. 237-238.

1947 przez papieża Piusa XII, sakrę otrzymał on w niedzielę 3 VIII tego roku w lubelskiej katedrze przez posługę ordynariusza *loci*, któremu asystowali w tym obrzędzie: pasterz diecezji łódzkiej Michał Klepacz oraz wspomniany tu już sufragan częstochowski Stanisław Czajka²⁹ W niewiele ponad rok później Stefan Wyszyński powołany został do objęcia po zmarłym kardynale Auguście Hlondzie połączonych unią personalną stolic prymasowskich w Gnieźnie i Warszawie (12 XI 1948)³⁰, a wówczas rządy biskupie w Lublinie przypadły po nim starszemu o osiem lat Piotrowi Kałwie. Jego prekonizacja miała miejsce 30 V 1949, już zaś 29 VI tego roku, w uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła, odbyła się w katedrze lubelskiej konsekracja rzeczonoego hierarchy, której dopełnił nowy arcybiskup gnieźnieński i warszawski Stefan Wyszyński wspólnie z ordynariuszami: kieleckim Czesławem Kaczmarkiem i sandomierskim Janem Lorkiem³¹ Ponieważ po kolejnych niespełna dwu latach dotychczasowy sufragan lubelski Z. Goliński powołany został na stolicę biskupią w Częstochowie (22 IV 1951)³², od razu w pierwszym okresie swych w sumie 25-letnich rządów P. Kałwie przyszło wystarać się o biskupa pomocniczego, któremu też osobiście udzielił sakry. Mowa o prekonizowanym 12 VI 1952 tytulariuszem Polybotus Tomaszu Wilczyńskim, który jeszcze w poprzednim roku ustanowiony został biskupem do posługi na Warmii, jednakże przewidzianej dlań funkcji nie mógł objąć z racji sprzeciwu komunistycznego aparatu władzy państwowej. Ostatecznie zatem

²⁹ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 24(1947), nr 7, s. 266-267; nr 8-9, s. 302-304; *Kalendarium ważniejszych wydarzeń*, s. 180; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 133; R o m a n i u k, *Życie, twórczość i postęga*, t. [1], s. 289-291.

³⁰ Odnośnie do okresu rządów biskupich S. Wyszyńskiego w Kościele lubelskim zob.: B. P y l a k, *Stefan Wyszyński, biskup lubelski, 1946-1949*, Lublin 2000, passim; t e n ż e, *Biskup lubelski, Prymas Tysiąclecia, sługa Boży. Stefan kardynał Wyszyński (* 1901 † 1981)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 171-176.

³¹ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 26(1949), nr 6, s. 290-293, 295; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 138; R o m a n i u k, *Życie, twórczość i postęga*, t. [1], s. 382. Por.: *Kalendarium ważniejszych wydarzeń*, s. 182. Zob. także: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 1, s. 125-127 (J. Ziółek); *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 58; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego*, t. 2, s. 14-16 (Z. Tyburski); J. M i s i u r e k, *Mocny w wierze. Biskup Piotr Kałwa (* 1893 † 1914)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 154-158.

³² Zob. m.in.: L. W a r z y b o k, *Biskupi ordynariusze częstochowscy*, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 2(1974) [*Księga pamiątkowa 50-lecia diecezji częstochowskiej 1925-1975*], s. 46-52; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego*, t. 1, s. 150-151 (R. Grajewski); E. Z w o l i ń s k a, M. Z w o l i ń s k i, *Słownik biograficzny regionu częstochowskiego*, t. 1, Częstochowa 1998, s. 64; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 62; A. B a c a, *Biskup maryjny. Biskup Zdzisław Goliński (* 1908 † 1963)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 148-153.

29 VI 1952 odbyły się jego święcenia biskupie, na których miejsce obrano lubelską katedrę, przy czym w charakterze współkonsekratorów (o głównym konsekratorze mowa była już wyżej) wystąpili podczas tamtego aktu: ordynariusz częstochowski Zdzisław Goliński i sufragan siedlecki (podlaski) Marian Jankowski³³

Stojący na czele Kościoła lubelskiego w latach 1949-1974 pasterz był też konsekratorem czterech kolejnych biskupów pomocniczych, ustanowionych tu do posługi, mianowicie: Henryka Strąkowskiego, Jana Mazura, Bolesława Pylaka i Edmunda Ilcewicza. Ów pierwszy z wyliczonych, prekonizowany biskupem tytularnym Girby 3 V 1958, sakrę otrzymał 29 VI tego roku w katedrze św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie, przy czym jego współkonsekratorami byli wspomniani tu już Zdzisław Goliński i Tomasz Wilczyński³⁴ Z kolei święcenia biskupie Jana Mazura, prekonizowanego 25 IV 1961 tytulariuszem Bladii, odbyły się w niedzielę 6 VIII tego roku, także w katedrze lubelskiej, przy czym skład trójki biskupów, przez których posługę duchowny ten dostąpił pełni kapłaństwa, był identyczny jak w przypadku Henryka Strąkowskiego (P. Kałwa, Z. Goliński, T. Wilczyński)³⁵ Jeśli natomiast chodzi o Bolesława Pylaka, prekonizowanego 14 III 1966 biskupem tytularnym Midica, to jego konsekracja miała miejsce – również w świątyni katedralnej w Lublinie – w niedzielę Zesłania Ducha Święte-

³³ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 29(1952), nr 4-6, s. 30-31; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 149-150 (który to autor jako drugiego współkonsekratora wymienia ordynariusza podlaskiego Ignacego Świrskiego). Zob. także: A. S z o r c, *Dzieje diecezji warmińskiej (1243-1991)*, Olsztyn 1991, s. 122-126; S. A c h r e m c z y k, R. M a r c h w i ń s k i, J. P r z e r a c k i, *Poczet biskupów warmińskich*, Olsztyn 1994, s. 239-244; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 63; F. G r e n i u k, „*Dam wam pasterzy według mego serca*” (Jr 3, 15). *Biskup Tomasz Wilczyński (* 1903 † 1965)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 165-170.

³⁴ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 32(1958), nr 5-6, s. 129-130; nr 7-9, s. 222-223; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 156; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 64; J. M i s i u r e k, *Wielki miłością. Biskup Henryk Strąkowski (* 1910 † 1965)*, [w:] *W duchu i prawdzie*, s. 159-164; R. R u b i n k i e w i c z, M. R y ń c a, *Strąkowski Henryk (1910-1965), biblista, wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, biskup sufragana lubelski*, PSB, t. 44, Warszawa–Kraków 2006-2007, s. 306 (gdzie jako współkonsekrator wymieniony biskup Soliński [sic!]).

³⁵ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 35(1961), nr 1-6, s. 1-2; nr 7-12, s. 105-111; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 175; K. R. P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego w III Rzeczypospolitej. Leksykon biograficzny*, Kraków 1998, s. 91-92; P. A l e k s a n d r o w i c z, *Diecezja siedlecka czyli podlaska. W 150 rocznicę erekcji (1818-1968). Przyczynki i materiały do dziejów diecezji siedleckiej czyli podlaskiej*, Siedlce 1971, s. 129-131; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 64.

go (Zielone Świątki) 29 V tego roku, przy czym tym razem skład trójki konsekраторów był już inny, bowiem obok tego samego głównego szafarza święceń biskupich (tj. P. Kałwy) współkonsekраторami byli: Ignacy Tokarczuk, nowy pasterz diecezji przemyskiej, sam konsekrowany niespełna cztery miesiące wcześniej (6 II), oraz Jan Mazur, miejscowy biskup pomocniczy³⁶ Właśnie B. Pylakowi przyszło w dziewięć lat później przejąć stolicę biskupią w Lublinie po zmarłym 7 VII 1974 Piotrze Kałwie i sprawować następnie rządu pasterskie przez 22 lata, przy czym z dniem 25 III 1992 został on pierwszym arcybiskupem-metropolitą nowo utworzonej lubelskiej prowincji kościelnej. Wreszcie ostatni spośród wyliczonych wcześniej czterech biskupów pomocniczych P. Kałwy, mianowicie Edmund Ilcewicz, w którego przypadku prekonizacja na biskupa tytularnego Trevicum stała się jego udziałem dnia 14 IV 1969, pełni kapłaństwa dostąpił we Wniebowstąpienie Pańskie 15 V tego roku, w lubelskiej katedrze, przez posługę właśnie ordynariusza *loci*, natomiast współkonsekраторami byli biskupi Jan Mazur, wówczas już ordynariusz siedlecki, Wacław Wycisk z Opola i Bolesław Pylak³⁷

Ów ostatni w ciągu przeszło dwóch dekad swych rządów pasterskich w Kościele lubelskim wystarał się o czterech kolejnych biskupów pomocniczych, którymi zostali: Zygmunt Kamiński, Piotr Hemperek, Jan Śrutwa i Ryszard Karpiński. Przechodząc zatem do wskazania na podstawowe dane odnośnie do ich z kolei sakr, ów pierwszy, prekonizowany 28 X 1975 tytulariuszem Midica, pełni kapłaństwa dostąpił w niedzielę 30 XI tego roku, w lubelskiej katedrze, przez posługę właśnie ordynariusza *loci*, u boku którego w charakterze współkonsekраторów wystąpili biskupi: siedlecki Jan Mazur i warmiński Józef Drzazga³⁸ Głównym konsekраторem Bolesław Pylak był

³⁶ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 40(1966), nr 4-8, s. 156-159; „Esprit et Vie” 79(1969), nr 38 (z 18 IX 1969), s. 552-553, nr 53; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 192; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 117-118. Zob. także: *Archidiecezja lubelska 2000. Historia i administracja*, red. M. T. Zahajkiewicz, Lublin 2000, s. 21; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 58-59.

³⁷ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 43(1969), nr 1-6, s. 50-52; „Esprit et Vie” 82(1972), nr 50 (z 14 XII 1972) – *Supplément*, s. 726, nr 62; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 199; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 64-65.

³⁸ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 49(1975), nr 7-9, s. 33-39; „Esprit et Vie” 89(1979), nr 14 (z 5 IV 1979), s. 204, nr 156; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 211; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 64-65; t e n ż e, *Linie sukcesji apostolskiej biskupów Pomorza Zachodniego*, s. 143, 146; t e n ż e, *Konsekracje i sukcesja apostolska ordynariuszy oraz sufraganów płockich w XIX i XX stuleciu*, s. 194, 197, 209; R. M i s i a k, *Życie i postuga pasterska arcybiskupa Zygmunta Kamińskiego. Lublin – Płock – Szczecin*, [w:] *Ty jesteś kapłanem na wieki*, red. Z. Kroplewski, A. Offmański, Szczecin 2006, s. 23-24. Ponadto: *Słownik*

także w przypadku Piotra Hemperka, prekonizowanego 7 V 1982 tytulariusem Equilium, którego sakra odbyła się w niedzielę Zesłania Ducha Świętego (Zielone Świątki) 30 V tego roku, tak samo w katedrze św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie, zaś na współkonsekratorów zaproszono biskupów Jana Mazura i Zygmunta Kamińskiego³⁹ Gdzie indziej natomiast odbyła się sakra Jana Śrutwy (tytulariusem Liberalii prekonizowany 25 VII 1984), mianowicie na placu obok Sanktuarium Matki Bożej Kębelskiej w Wąwolnicy. Dopełniona została ona w sobotę 1 IX 1984, zaś głównym konsekratorem był w tym przypadku kardynał Józef Glemp, prymas Polski, natomiast w charakterze współkonsekratorów wystąpili podczas tamtego aktu lubelscy biskupi Bolesław Pylak i Piotr Hemperek⁴⁰ Wreszcie, jeśli chodzi o święcenia biskupie Ryszarda Karpińskiego, od 17 VIII 1985 tytulariusza Minervium, odbyły się one w niedzielę 29 IX tego roku w katedrze św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie, przy czym i ten hierarcha pełni kapłaństwa dostąpił przez posługę kardynała Józefa Glempa, arcybiskupa gnieźnieńskiego i warszawskiego, u którego boku współkonsekratorami byli: ordynariusz *loci* Bolesław Pylak oraz arcybiskup Bronisław Dąbrowski z Warszawy, sekretarz Episkopatu Polski⁴¹.

Na koniec tej części pozostaje do zaprezentowania zbiór podstawowych informacji o sakrach hierarchów powołanych do posługi pasterskiej w Kościele lubelskim w latach 1997-2004, a więc bezpośrednio przed jubileuszem dwustuletniej rocznicy erygowania stolicy biskupiej w Lublinie. I tak w dniu 14 VI 1997 następcą arcybiskupa Bolesława Pylaka w godności metropolity lubelskiego papież Jan Paweł II prekonizował dotychczasowego ordynariusza tarnowskiego Józefa Życińskiego. Właśnie też w Tarnowie, w tamtejszej świą-

---

biograficzny miasta Lublina, t. 1, s. 109-110 (H. Misztal); Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 65.

³⁹ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 56(1982), nr 8, s. 149-159; S z u b a, *Biskupi polscy*, s. 229; „Esprit et Vie” 96(1986), nr 17 (z 24 IV 1986) – 2^e Partie, s. V nr 60; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 53-55. Zob. także: Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 65-66.

⁴⁰ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 58(1984), nr 9, s. 208-216; nr 10, s. 218-219; „Esprit et Vie” 97(1987), nr 32-34 (z 6/20 VIII 1987), s. 456, nr 79; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 145-146. Zob. także: Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 66.

⁴¹ „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 59(1985), nr 10, s. 218-228; nr 11, s. 263-264; „Esprit et Vie” 98(1988), nr 32-34 (11/25 VIII 1988), s. 457, nr 86; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 65-66. Zob. także: Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 66-67.

tyni katedralnej Narodzenia NMP, ów przyjął w niedzielę 4 XI 1990 święcenia biskupie z rąk kardynała Franciszka Macharskiego, metropolity krakowskiego, podczas którego to aktu w charakterze współkonsekratorów wystąpili ordynariusze: przemyski Ignacy Tokarczuk i częstochowski Stanisław Nowak⁴². Po swej translacji do Lublina, jeszcze w tymże samym roku 1997, J. Życiński wystarał się o nowego biskupa pomocniczego, którym został 52-letni Mieczysław Cisko. Prekonizowany 13 XII tego roku tytulariuszem Auca, sakrę otrzymał on w lubelskiej archikatedrze w poniedziałek 2 II 1998, przy czym głównym szafarzem święceń biskupich był w tym przypadku właśnie nowy metropolita, natomiast na współkonsekratorów zaproszono arcybiskupów: Bolesława Pylaka i Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego w Rzeczypospolitej Polskiej⁴³. Wreszcie ostatnim z ustanowionych dotychczas do posługi w Kościele lubelskim biskupów pomocniczych⁴⁴ jest prekonizowany 3 V 2004 tytulariuszem Tarasy in Numidia Artur Grzegorz Miziński, w momencie nominacji liczący 39 lat. Jego sakra odbyła się w niedzielę 30 V 2004, w archikatedrze św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, zaś obok metropolity Józefa Życińskiego, jako głównego konsekratora, oraz arcybiskupa-seniora Bolesława Pylaka, jako jednego ze współkonsekratorów, drugim współkonsekratorem był ordynariusz sandomierski Andrzej Dzięga⁴⁵.

⁴² „Currenda” 149(1990), nr 10-12, s. 543-595; „Esprit et Vie” 103(1993), nr 31-33 (z 5/19 VIII 1993), s. 461, nr 146; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 171-172; *Archidiecezja lubelska 2000*, s. 19; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 69.

⁴³ „Biuletyn KAI” 1998, nr 6 (z 10 II 1998), s. 5; „Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 72(1998), nr 1, s. 13-43; P r o k o p, *Biskupi Kościoła katolickiego*, s. 24-25; „Revue des Ordinations Épiscopales” 1999, nr 8, s. 7, nr 27; *Archidiecezja lubelska 2000*, s. 25; Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 67.

⁴⁴ Już po złożeniu do druku obecnego opracowania papież Benedykt XVI ustanowił 28 VI 2008 r. nowym biskupem pomocniczym w archidiecezji lubelskiej dotychczasowego ordynariusza Helsinek w Finlandii Józefa Wróbla (ze zgromadzenia sercanów), nadając mu stolicę tytularną Suas. Dla porządku należy odnotować, że sakra tego duchownego odbyła się 27 I 2001 r. w helsińskiej świątyni luterańskiej św. Jana, a dopełnił jej ówczesny przewodniczący Papieskiej Rady dla Popierania Jedności Chrześcijan, Kardynał Edward Idris Cassidy, wspólnie z nuncjuszem apostolskim w Finlandii, arcybiskupem Piero Biggio, oraz ordynariuszem Oslo, biskupem Gerhardem Schwenzerem.

⁴⁵ „Wiadomości KAI” 2004, nr 23 (z 13 VI 2004), s. 8; „Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 78(2004), nr 2, s. 350-360; „Revue des Ordinations Épiscopales” 2005, nr 14, s. 18, nr 91. Zob. także: Z a h a j k i e w i c z, *Diecezja, jej granice*, [w:] *Dzieje archidiecezji lubelskiej*, s. 67.

SAKRY PASTERZY KOŚCIOŁA LUBELSKIEGO (1805-2007)⁴⁶

Imię, nazwisko	Lata posługi	Data sakry	Miejsce sakry	Główny konsekратор	Współkonsekratorzy (asystujący sakrze)
1	2	3	4	5	6
BISKUPI ORDYNARIUSZE (od r. 1992 arcybiskupi metropolici)					
Wojciech Józef SKARSZEWSKI	1805-1824	6 II 1791	Warszawa, kościół Opieki św. Józefa (wizytka)	Antoni Onufry Okęcki, bp ord. poznański	Kasper Kazimierz Cieciszowski, bp ord. kijowski; Tymoteusz Paweł Gorzeński, bp ord. smoleński
Józef Marcein DZIĘCIELSKI	1825-1839	4/5 III 1820	Kalisz, kolegiata Wniebowzięcia NMP	Andrzej Wołłowicz, bp ord. kujawsko-kaliski	<i>Wojciech Lipski, infułat chocki, kanonik chełmski; Franciszek Pawłowski, kanonik włocławski</i>
Wincenty PIĘNKOWSKI	1852-1863	31 VII 1853	Sankt Petersburg, kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej	Ignacy Hołowiński, abp metr. mohylowski	Wacław Żyliński, bp ord. wileński; Kasper Borowski, bp ord. łucko-żytomierski
Walenty BARANOWSKI	1871-1879	13 XII 1857	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Wincenty Pieńkowski, bp ord. lubelski	Michał Jan Marszewski, bp ord. kujawsko-kaliski; Beniamin Piotr Szymański, bp ord. podlaski
Kazimierz Józef WNOROWSKI	1883-1885	20 V 1883	Sankt Petersburg, kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej	Aleksander Gintowt-Dziewałowski, abp metr. mohylowski	Aleksander Kazimierz Bereśniewicz, bp ord. kujawsko-kaliski; Tomasz Teofil Kuliński, bp ord. kielecki
Franciszek JACZEWSKI	1889-1914	18 V 1890	Sankt Petersburg, kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej	Aleksander Kazimierz Bereśniewicz, bp ord. kujawsko-kaliski	Antoni Jan Zerr, bp ord. tyraspolski; Antoni Baranowski, bp pomocn. żmudzki
Marian Leon FULMAN	1918-1945	17 XI 1918	Warszawa, archikatedra św. Jana Chrzciciela	Aleksander Kakowski, abp metr. warszawski	Kazimierz Ruszkiewicz, bp pomocn. warszawski; Wojciech Stanisław Owczarek, bp pomocn. włocławski

⁴⁶ W tabeli zastosowano następujące skróty: abp – arcybiskup; bp – biskup; metr. – metropolita; ord. – ordynariusz; pomocn. – pomocniczy.

1	2	3	4	5	6
Stefan WYSZYŃSKI	1946-1948	12 V 1946	Częstochowa, kaplica Matki Bożej Często- chowskiej na Jasnej Górze	August Hlond, abp metr. gnieź- nieński i war- szawski, kardynał	Karol Mieczysław Radoński, bp ord. włocławski; Stanisław Czajka, bp pomocn. częstochowski
Piotr KAŁWA	1949-1974	29 VI 1949	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Stefan Wyszyński, abp metr. gnieźnieński i warszawski	Czesław Kaczmarek, bp ord. kielecki; Jan Lorek, bp ord. sandomierski
Bolesław PYLAK	1975-1997	29 V 1966	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Piotr Kałwa, bp ord. lubelski	Ignacy Tokarczuk, bp ord. przemyski; Jan Mazur, bp pomocn. lubelski
Józef ŻYCIŃSKI	od 1997	4 XI 1990	Tarnów, katedra Narodzenia NMP	Franciszek Marcharski, abp metr. krakowski, kardynał	Ignacy Tokarczuk, bp ord. przemyski; Stanisław Nowak, bp ord. częstochowski
BISKUPI POMOCNICZY					
Józef Szczepan KOZMIAN	1819-1823	4 VI 1820	Lublin, kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika (dominikanów)	Wojciech Józef Skarszewski, bp ord. lubelski	Ferdynand Ciechanowski, greckokatolicki eparcha chełmski; Wincenty Siedlecki, greckokatolicki eparcha bełzki
Mateusz Maurycy WOJAKOWSKI	1824-1845	27 II 1825	Kumów, kościół Nawiedzenia NMP	Józef Marcelin Dzięcielski, bp pomocn. kujawsko-kaliski, administrator diecezji lubelskiej	Aleksander Dobrzański, bp pomocn. sandomierski; Wincenty Siedlecki, greckokatolicki eparcha bełzki
Walenty BARANOWSKI	1857-1871	zob. wyżej: <i>Biskupi ordynariusze</i>			
Adolf Józef JEŁOWICKI	1918-1937	23 III 1919	Warszawa, kościół Przenajśw. Trójcy na Solcu	Piotr Mańkowski, bp ord. kamieniecki	Kazimierz Ruszkiewicz, bp pomocn. warszawski, abp <i>ad personam</i> ; Stanisław Gall, bp polowy Wojska Polskiego
Władysław GORAL	1938-1945	9 X 1938	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Marian Leon Fulman, bp ord. lubelski	Karol Niemira, bp pomocn. piński; Kazimierz Tomczak, bp pomocn. łódzki

1	2	3	4	5	6
Zdzisław GOLIŃSKI	1947-1951	3 VIII 1947	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Stefan Wyszyński, bp ord. lubelski	Michał Klepacz, bp ord. łódzki; Stanisław Czajka, bp pomocn. częstochowski
Tomasz WILCZYŃSKI	1952-1956	29 VI 1952	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Piotr Kałwa, bp ord. lubelski	Zdzisław Goliński, bp ord. częstochowski; Marian Jankowski, bp pomocn. siedlecki (podlaski)
Henryk STRAKOWSKI	1958-1965	29 VI 1958	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Piotr Kałwa, bp ord. lubelski	Zdzisław Goliński, bp ord. częstochowski; Tomasz Wilczyński, delegat prymasa Polski z uprawnieniami biskupa rezydencjalnego w Olsztynie
Jan MAZUR	1961-1968	6 VIII 1961	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Piotr Kałwa, bp ord. lubelski	Zdzisław Goliński, bp ord. częstochowski; Tomasz Wilczyński, delegat prymasa Polski z uprawnieniami biskupa rezydencjalnego w Olsztynie
Bolesław PYLAK	1966-1975	<i>zob. wyżej: Biskupi ordynariusze</i>			
Edmund ILCEWICZ	1969-1981	15 V 1969	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Piotr Kałwa, bp ord. lubelski	Jan Mazur, bp ord. siedlecki (podlaski); Wacław Wycisk, bp pomocn. opolski; Bolesław Pylak, bp pomocn. lubelski
Zygmunt KAMIŃSKI	1975-1984	30 XI 1975	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Bolesław Pylak, bp ord. lubelski	Jan Mazur, bp ord. siedlecki; Józef Drzazga, bp ord. warmiński
Piotr HEMPEREK	1982-1992	30 V 1982	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Bolesław Pylak, bp ord. lubelski	Jan Mazur, bp ord. siedlecki; Zygmunt Kamiński, bp pomocn. lubelski
Jan ŚRUTWA	1984-1992	1 IX 1984	Wąwolnica, plac przed sanktuarium Matki Bożej Kębelskiej	Józef Glemp, abp metr. gnieźnieński i warszawski, kardynał	Bolesław Pylak, bp ord. lubelski; Piotr Hemperek, bp pomocn. lubelski

1	2	3	4	5	6
Ryszard KARPIŃSKI	od 1985	29 IX 1985	Lublin, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Józef Glemp, abp metr. gnieź- nieński i war- szawski, kardynał	Bolesław Pylak, bp ord. lubelski; Bronisław Dąbrowski, bp pomocn. lubelski, abp <i>ad personam</i>
Mieczysław CISŁO	od 1997	2 II 1998	Lublin, archika- tedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewange- listy	Józef Życiński, abp metr. lubel- ski	Bolesław Pylak, emerytowany abp metr. lubelski; Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce
Artur Grzegorz MIZIŃSKI	od 2004	30 V 2004	Lublin, archika- tedra św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewange- listy	Józef Życiński, abp metr. lubel- ski	Bolesław Pylak, emerytowany abp metr. lubelski; An- drzej Dziega, bp ord. sandomierski

*

Zebrawszy powyżej potrzebne nam dane na temat sakr wszystkich 26 hierarchów, wpisanych przez swą posługę w dotychczasowe dzieje Kościoła lubelskiego, możemy przejść obecnie do zapowiadanego przyporządkowania tychże członków katolickiego episkopatu do wyróżnianych w literaturze przedmiotu linii sukcesji święceń biskupich. Co zaś dotyczy zarówno czynników warunkujących owe podziały, jak i liczebności oraz „żywołności” w ostatnich stuleciach poszczególnych linii, określanych także niekiedy mianem „rodzin”, omawiano je już niejednokrotnie zarówno w polskojęzycznym piśmiennictwie teologiczno-historycznym⁴⁷, jak i w publikacjach zagranicznych⁴⁸. Tym samym nie zachodzi konieczność, by w tym miejscu raz jesz-

⁴⁷ Zob. wyżej literaturę wskazaną w przypisach 2 i 4.

⁴⁸ M.in.: W. M a z i e r e B r a d y, *The Episcopal Succession in England, Scotland and Ireland A.D. 1400 to 1875*, t. 1-3, Rome 1876-1877 [reprint 1971]; K. E n g e l b e r t, *Die apostolische Sukzession schlesischer Priester*, „Archiv für schlesische Kirchengeschichte” 24(1966), s. 279-282; J. R e s t r e p o P o s a d a, *Genealogia Episcopal de la Jerarquia Ecclesiastica en los Países que formaron la Gran Colombia (1513-1966)*, Bogota 1966; F. N a g y, *La comune genealogia episcopale di quasi tutti gli ultimi Papi (1700-1978)*, „Archivum Historiae Pontificiae” 17(1979), s. 434-453; t e n ż e, *Ascendens consecratorum series collegii quod nunc est episcoporum Catholicorum*, Hamilton 1982 [mps powielony]; L. de E c h e v e r r í a, *Episcopologio Español Contemporaneo (1868-1985)*, Salamanca 1986; C. N. B r a n s o m, *Ordinations of U. S. Catholic Bishops 1790-1989*, Washington 1990; V. G u i t a r t e I z q u i e r d o, *Episcopologio Español (1700-1867). Españoles Obispos en España, América, Filipinas y otros Países*, Castellon de la Plana 1992; V G u i t a r t e I z q u i e r d o, *Episcopologio Español (1500-1699). Españoles Obispos en España, América,*

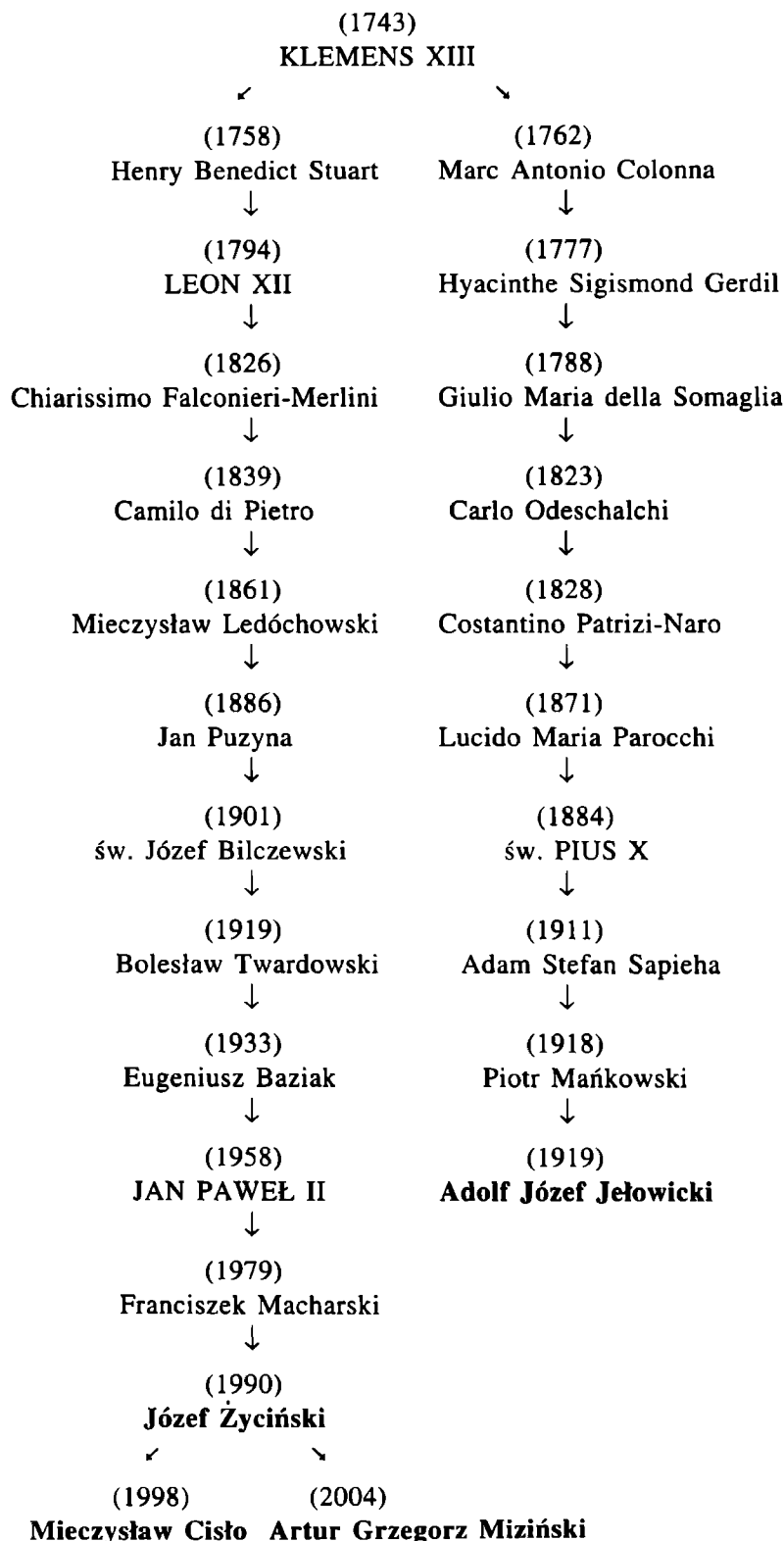
cze szerzej omawiać tę problematykę, lecz wystarczy poprzestać obecnie na „suchym” przyporządkowaniu wyżej wyliczonych członków episkopatu do właściwych im linii („rodzin”) sukcesji – z jedną wszakże, niemniej wielce istotną korekturą, o której niżej.

Imiona wszystkich dotychczasowych pasterzy Kościoła lubelskiego (ujmując łącznie ordynariuszy i biskupów pomocniczych), o których sakrach była poprzednio mowa, da się przypisać do zaledwie dwóch spośród wszystkich wyróżnianych w literaturze przedmiotu linii. Nie ma w tym zresztą nic osobliwego, tak się bowiem składa, że chodzi o te akurat dwie linie sukcesji święceń biskupich, poza którymi żadne inne nie są aktualnie reprezentowane na gruncie rodzimym (tj. w obrębie krajowego episkopatu). Umownie określa się je mianem linii – odpowiednio – rzymskiej oraz polskiej, przy czym owa pierwsza nazywana jest również linią Rebiby, ta druga zaś linią Uchańskiego (od nazwisk tych hierarchów, na których „urywa się” dotychczas zrekonstruowany wywód sukcesji w ramach danej „rodziny”, co uwarunkowane jest czy to niezachowaniem się, czy też jedynie nieznamościami świadectw źródłowych pozwalających posunąć rekonstrukcję jeszcze dalej wstecz). Przez większość dotychczasowych dziejów diecezji lubelskiej bezwzględnie dominowała tu linia polska, do której przypisać można aż 22 spośród 26 uwzględnionych przez nas biskupów, a tylko czterech do linii rzymskiej. Przy tym tak też wymownie się złożyło, że pierwszy i jeszcze do niedawna jedyny hierarcha ustanowiony do posługi w Kościele lubelskim, reprezentujący właśnie „rodzinę” Rebiby, to postać dopiero z czasów dwudziestolecia międzywojennego (mowa o Adolfie Józefie Jełowickim), po którego śmierci linia ta znów była tu przez długie dziesięciolecia nieobecna. Przełom stuleci XX i XXI przyniósł tymczasem daleko idące zmiany w tym względzie, obecnie bowiem już tylko arcybiskup-senior Bolesław Pylak oraz najstarszy wiekiem i sakrą spośród biskupów pomocniczych Ryszard Karpiński reprezentują „rodzinę” Uchańskiego, podczas gdy metropolita Józef Życiński i dwaj wyświęceni przez niego biskupi pomocniczy (tj. Mieczysław Cisko i Artur Grzegorz Miziński) są przedstawicielami właśnie linii rzymskiej (współcześnie jest ona dominująca pod względem liczebności w Kościele rzymskokatolickim, przy czym do niej należała też większość papieży z kilku ostatnich stuleci, a w tej liczbie zarówno Pius VII, który erygował w Lublinie stolicę biskupią, jak i Jan Paweł II oraz Benedykt XVI). Poniżej ukazano też – w postaci schematu gra-

---

Filipinas y otros Países, Castellon de la Plana 1994; C. N. B r a n s o m, *Les Ordinations Épiscopales des Évêques Oblates*, „Vie Oblate” 59(2000), nr 4, s. 107-156; t e n ż e, *Sons of Don Bosco, Successors of the Apostles, Salesian Bishops*, „Journal of Salesian Studies” 12(2001), nr 1, s. 53-118.

ficznego – wspólny wywód sukcesji A. J. Jełowickiego, J. Życińskiego, M. Cisły i A. G. Mizińskiego, doprowadzony wszakże tylko do pierwszego ogniwa (w tym przypadku jest to osoba papieża Klemensa XIII), w którym schodzą się, wymagające tu uwzględnienia, dwie gałęzie (odnogi) owej „rodziny” (podawana przy każdej postaci data w nawiasie wskazuje na rok przyjęcia sakry).

Nadmieniono już wyżej, że imiona wszystkich pozostałych biskupów Kościoła lubelskiego, sprawujących tu posługę pasterską na przestrzeni owych dwustu lat jego dotychczasowych dziejów, łączą się z linią polską, określaną w literaturze przedmiotu mianem „rodziny” Uchańskiego. Jej rekonstrukcja, gdy chodzi o jedno z początkowych ogniw, mianowicie udzielenie sakry prekonizowanemu 10 XI 1600 ordynariuszem chełmińskim Wawrzyńcowi Gembickiemu rzekomo przez ówczesnego prymasa Stanisława Karnkowskiego (tego ostatniego konsekrował właśnie jego poprzednik na stolicy prymasowskiej w Gnieźnie – Jakub Uchański), już dawno wzbudziła zastrzeżenia i była podawana w wątpliwość⁴⁹ Tak też w świetle rezultatów najnowszych badań stwierdzić możemy, że wspomnianego tu W. Gembickiego konsekrował nie arcybiskup gnieźnieński S. Karnkowski, lecz sprawujący w latach 1598-1607 misję dyplomatyczną w Rzeczypospolitej Obojga Narodów nuncjusz Claudio Rangoni, biskup Reggio Emilia (rzeczona sakra odbyła się w niedzielę *Letare* 1 IV 1601 w Warszawie, niedługo po zakończonym tamże sejmie, który obradował od 7 II do 13 III tego roku)⁵⁰ Niestety, nie jest aktualnie wiadomo, kto z kolei udzielił święceń biskupich C. Rangoniemu, wydaje się wszakże nie ulegać wątpliwości, że do Polski przybył on posiadając już sakrę (ordynariuszem wyżej wspomnianej diecezji prekonizowany został jeszcze 16 XII 1592)⁵¹, a tym samym mamy tu do czynienia najpewniej z owym początko-

⁴⁹ Por. krytyczną uwagę w tej materii, wyrażoną już wiele dziesięcioleci temu przez A. Mańkowskiego: „Który biskup dokonał święceń [Wawrzyńca Gembickiego], nie wiadomo. [Jan] Korytkowski utrzymuje co prawda, że sakry udzielił arcybiskup Karnkowski, ale niczym nie popiera swego twierdzenia” – A. M a ń k o w s k i, *Wawrzyniec Gembicki, biskup chełmiński 1600-1610*, Pelplin 1931 [osobne odbicie z „Miesięcznika Diecezji Chełmińskiej”], s. 3. Zob. także m.in.: P r o k o p, *Sakry i sukcesja święceń biskupich pasterzy diecezji płockiej w XVIII wieku*, s. 242; t e n ż e, *Sakry i sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła wileńskiego*, s. 243; t e n ż e, *Sakry pasterzy Kościoła przemyskiego w XVIII stuleciu*, s. 188-189; t e n ż e, *Sukcesja święceń biskupich pasterzy Kościoła krakowskiego w XVIII stuleciu*, s. 552.

⁵⁰ Informacja o sakrze biskupa chełmińskiego Wawrzyńca Gembickiego zaczerpnięta została z dotychczas jeszcze nie publikowanej jego biografii autorstwa Ks. Jerzego Karola Kalinowskiego z Torunia (*Wawrzyniec Gembicki jako biskup chełmiński i pomezkańskiej diecezji wiczysty administrator [1600-1610]*, Lublin 2001 – mps). Za życzliwe przekazanie danych na ten temat piszący obecne słowa uprzejmie dziękuje Ks. Prof. Anastazemu Nadolnemu z Pelplina.

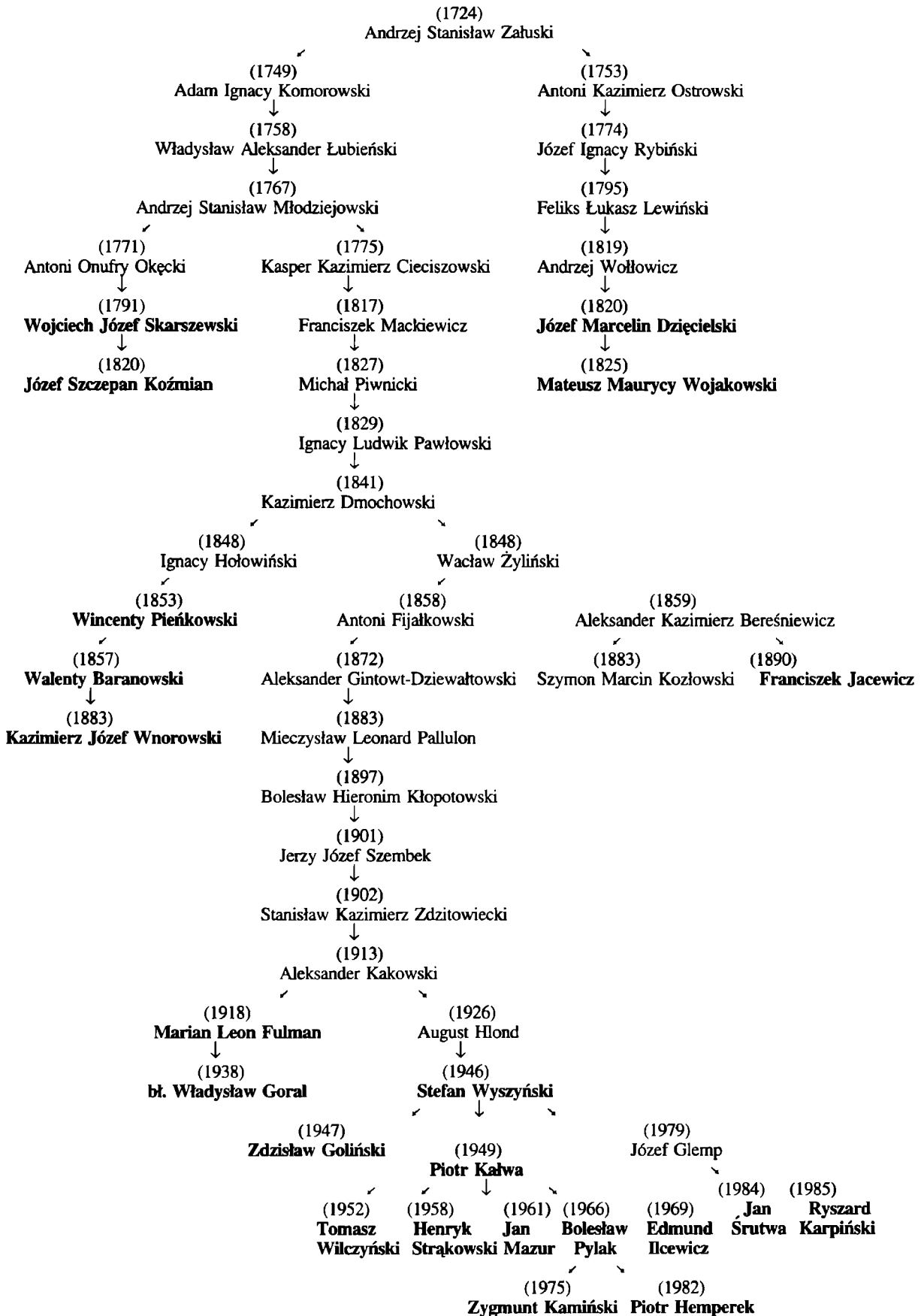
⁵¹ Rzeczonego nuncjusza apostolskiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów nie należy mylić ze współczesnym mu tegoż imienia i nazwiska biskupem Piacenzy z lat 1596-1619. Zob. m.in.: H C, t. 4 (1592-1667), red. P. Gauchat, Monasterii 1935, s. 281, 294; *Acta nuntiaturae Poloniae*, t. 1 – *De fontibus eorumque investigatione et editionibus. Instructio ad editionem. Nuntiorum series chronologica*, ed. H. D. Wojtyska, Romae 1990, s. 241-242; C. W e b e r, *Die päpstlichen Referendare 1566-1809. Chronologie und Prosopographie*, cz. 3, Stuttgart 2004, s. 834; C. W e b e r, *Legati e governatori dello Stato Pontificio (1550-1809)*, Roma 1994, s. 855-856; t e n ż e, *Genealogien zur Papstgeschichte*, cz. 6, Stuttgart 2002, s. 798-806 (zwl. s. 801).

wym ogniwem kwitnącej po dziś dzień i posiadającej obecnie reprezentantów w episkopatach także kilku innych (poza Polską) krajów polskiej gałęzi tejże „rodziny” sukcesji święceń biskupich, do której należał rzeczony pasterz diecezji Reggio Emilia z przełomu stuleci XVI i XVII. Zgodnie z przyjętym obyczajem można więc aktualnie mówić o linii Rangoniego, skoro na osobę jego konsekrateura nie udało się jak dotychczas wskazać, zaś owej polskiej odnodze, szczytającej się przynależeniem do niej papieża Piusa XI (a także niezłomnego prymasa Węgier Józsefa Mindszenty’ego), przydać miano gałęzi Gembickiego, skoro właśnie od rzeczzonego hierarchy, będącego – kolejno – ordynariuszem chełmińskim i wrocławskim, a na koniec metropolitą gnieźnieńskim, bierze ona początek na rodzimym gruncie. Tak też poniżej w analogiczny sposób, jak na poprzednim schemacie graficznym, ukazano wspólny wywód sukcesji rzeczonych 22 pasterzy Kościoła lubelskiego z tej linii, doprowadzony wszakże nie do samego jej eponima, lecz – podobnie, jak w tamtym przypadku – do pierwszego ognia wspólnego dla wszystkich wymagających tu uwzględnienia rozgałęzień.

Na koniec należy podkreślić, że badania nad sukcesją episkopatu Kościoła katolickiego w ogólności, zaś biskupów polskich w szczególności, jak dotychczas nie nabrały jeszcze większego rozmachu, stanowiąc domenę poszukiwań prowadzonych przez stosunkowo wąskie grono osób, którym przypisywane jest niekiedy miano episkopologów. W wielu też przypadkach przeprowadzona dotychczas kwerenda ograniczała się do świadectw drukowanych, które dla wcześniejszych stuleci są wszak niezbyt obfite i w żadnym razie nie można do nich się zawęzić, lecz nieodzownym jawi się wyzyskanie pod tym kątem zachowanych archiwaliów. Jest to jednak zadanie wymagające zaangażowania liczniejszego zastępu fachowo przygotowanych do tego badaczy, zaś same jako takie badania „episkopologiczne” winny stanowić pole interdyscyplinarnej współpracy historyków Kościoła, eklezjologów i kanonistów. Bez tego skazani będziemy na dość jednostronne postrzeganie problematyki sukcesji święceń biskupich, zredukowanej do płaszczyzny rekonstruowania kolejnych ogniw poszczególnych linii (a w ich obrębie gałęzi) sukcesji⁵², która skądinąd jednak w żadnym wypadku nie może być traktowana drugoplanowo. Świadomość, iż w owej rekonstrukcji „genealogii” biskupich nigdy nie zdołamy dotrzeć dalej, aniżeli do przełomu średniowiecza i nowożytności, nie powinna zniechęcać do dalszych poszukiwań w tym zakresie, bez wątpienia bowiem służą one wzbogaceniu naszej wiedzy o przeszłości wspólnot eklezjalnych na danym terenie – i to w obszarze posiadającym żywy związek ze współczesnym obliczem istniejących tam Kościołów partykularnych.

---

⁵² Zob. wyżej przypis 3 (tamże cytat).

LA SUCCESSIONE DELLE ORDINAZIONI EPISCOPALI DEI PASTORI DELLA CHIESA DI LUBLIN (1805-2007)

S o m m a r i o

Nel presente articolo è stata trattata la problematica della successione apostolica (delle ordinazioni episcopali) dei pastori della diocesi (dal 1992 archidiocesi) di Lublin. Prima sono presentati insieme i dati riguardanti le ordinazioni episcopali dei singoli vescovi ordinari, arcivescovi metropolitani ed ausiliari della Chiesa di Lublin. Poi, questi presuli sono stati aggregati alle distinte, nella letteratura d'argomento, linee della successione delle ordinazioni episcopali. I trattati nel presente lavoro membri dell'episcopato cattolico – enumerando in ordine cronologico secondo la data dell'ordinazione episcopale – sono: Adalberto Giuseppe Skarszewski (1791), Giuseppe Marcelino Dziecielski (1820), Giuseppe Stefano Koźmian (1820), Matteo Maurizio Wojakowski (1825), Vincenzo Pieńkowski (1853), Valentino Baranowski (1857), Casimiro Giuseppe Wnorowski (1883), Francesco Jaczewski (1890), Mariano Leone Fulman (1918), Adolfo Giuseppe Jełowicki (1919), beato Ladislao Goral (1938), Stefano Wyszynski (1946), Zdislao Goliński (1947), Pietro Kałwa (1949), Tommaso Wilczyński (1952), Enrico Strakowski (1958), Giovanni Mazur (1961), Boleslao Pylak (1966), Edmondo Ilcewicz (1969), Sigismondo Kamiński (1975), Pietro Hemperek (1982), Giovanni Śrutwa (1984), Riccardo Karpiński (1985), Giuseppe Życiński (1997), Miecislao Cisto (1998) ed Arturo Gregorio Miziński (2004). Tra essi la maggioranza apparteneva alla linea polacca (finora cosiddetta famiglia di Giacomo Uchański) e solo quattro – A. G. Jełowicki, G. Życiński, M. Cisto ed A. G. Miziński – rappresentano la linea romana (famiglia di Scipione Rebiba). Alla luce delle più recenti costatazioni, fondate sulle contemporanee testimonianze delle fonti, la deduzione della linea polacca non conduce al primate G. Uchański, ma alla persona del vescovo di Reggio Emilia Claudio Rangoni, che negli anni 1598-1607 svolgeva la missione di nunzio apostolico nella Repubblica delle Due Nazioni (Polonia-Lituania). Attualmente però non si sa chi ha ordinato vescovo C. Rangoni, e così a lui finisce la deduzione della divulgata oggi, soprattutto in Polonia e Ungheria, ma presente anche in qualche altro paese (tra l'altro in Francia, Vietnam, Svizzera e Italia), linea di successione, alla quale apparteneva anche il papa Pio XI (Achille Ratti).

Słowa kluczowe: (archi)diecezja lubelska, biskupi, sakry, sukcesja apostolska (wywody).

Parole chiavi: (archi)diocesi di Lublin, vescovi, ordinazioni episcopali, successione apostolica ((linee).

Key words: (archi)diocese of Lublin, bishops, episcopal ordinations, apostolic succession (lineages).